SİYASİ **ANALİZ**

Doğu Akdeniz Gaz Krizi

H.02 Muharrem 1441 / M.01 Eylül 2019

Hizb-ut Tahrir

Siyasi Analiz

Doğu Akdeniz Gaz Krizi

Mısr'ul Arabi sitesinin 28 Ağustos 2019'da aktardığına göre "Türkiye Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Doğu Akdeniz gazı sondaj çalışmaları hakkında Mısır, Kıbrıs ve AB yaptırımlarına meydan okuyarak "Son sürat devam eden arama ve sondaj çalışmalarını günümüzde veya gelecekte engelleyebilecek kimse yoktur."dedi. Bu açıklamalar, bu dört ülke arasında Doğu Akdeniz gazı üzerinde bir çekişmenin olduğu anlamına mı gelmektedir? Ayrıca Doğu Akdeniz'deki gaz miktarı uğruna devletler arasında bir çekişme meydana getirebilecek kadar büyük müdür?

Evet, miktar oldukça büyüktür ve Ortadoğu bölgesinde olması sebebiyle de bu miktar çok önem arzediyor. Öte yandan bölge çevresindeki çekişme, bu dört ülke (Türkiye, Kıbrıs, AB ve Mısır) ile sınırlı değildir. Aksine ABD, Rusya ve mübarek toprak Filistin gaspçısı Yahudi varlığı da çatışmanın taraflarıdır. Büyük devletler, çekişmelerinde gazı istismar ederek ekonomik ve siyasi bakımdan uluslararası planda etkili olmaktadır. Açıklığa kavuşması için aşağıdaki hususları gözler önüne seriyoruz:

Birincisi: Doğu Akdeniz Gazının Keşfi ve Önemi

1- **Doğu Akdeniz Bölgesindeki Gaz Sahaları:**

Bu keşif 2000 yılında British Petroleum şirketine bağlı British Gas şirketinin, Gazze şeridi kıyısından 36 km mesafede toplam gaz rezervinin yaklaşık 1 trilyon fit küp (1 metreküp 35,3 fit küptür) olduğu tahmin edilen "Gazze Marine" sahasını keşfettiğinde başladı. 2009'un Ocak ayında ise, jeolojik araştırmaların durmasıyla toplam gaz rezervinin yaklaşık 10 trilyon fit küpe ulaştığı işgal altındaki Filistin'in kuzey kıyılarından 90 km mesafede ve deniz seviyesinin 1650 metre altında bulunan "Tamara" sahasının keşfi gerçekleşti. Benzer şekilde aynı yıl Kıbrıs'ın güneybatı sahilinin 180 km açığında ve deniz seviyesinden 1700 metre derinliğiyle "Afrodit" sahasının keşfedildiği açıklandı. "Afrodit" sahasının toplam doğalgaz rezervinin yaklaşık 9 trilyon fit küp olduğu tahmin edilmektedir. 2012 yılında toplam gaz rezervinin yaklaşık 17 trilyon fit küpe ulaşan ve işgal altındaki Filistin'in kuzey kıyılarından 135 km mesafede Hayfa kenti civarında bulunan "Leviathan" sahasının keşfi gerçekleşti. Bu ise deniz seviyesinden 1600 metre derinliktedir.

2015 yılında İtalyan "ENI" şirketi tarafından Akdeniz'deki en büyük gaz sahası olduğu tahmin edilen Mısır sahilleri yakınındaki "Zuhr" sahasının keşfi gerçekleşti. Saha, Mısır Port Said kenti kıyılarına yaklaşık 200 km uzaklıktadır. Kesinleşmiş rezerv miktarı ise 30 trilyon fit küp doğalgaza ulaşmaktadır. "ENI"nin tahminlerine göre 2019 yılında 2,5 milyar fit küp gaz çıkarılacaktır. Bu üretim Mısır gaz üretiminin yaklaşık yüzde 40'ını oluşturacaktır. Ayrıca "Zuhr" sahasından sonra İtalyan "ENI" bu yılın başlarında Mısır sahilleri yakınlarında yeni bir gaz keşfini duyurmuştur. O da Akdeniz'de Sina yarımadasının kuzeyine yaklaşık 50 km uzaklıkta bulunan "Nur" sahasıdır. Bunun yanı sıra, 2010 yılında ABD Jeolojik Araştırma Merkezi'nin tahminine göre, Doğu Akdeniz havzasında Suriye, Lübnan, Yahudi varlığı, Mısır ve Kıbrıs açıklarında keşfedilmemiş gaz kaynakları yaklaşık 122 trilyon metreküptür. Yaklaşık 107 milyar varil de çıkarılabilir petrol vardır. **Görüldüğü gibi bu gerçekten muazzam bir zenginliktir.**

2- **Doğu Akdeniz'deki Gaz Servetinin Önemi:**

Bu önem sadece gazın keşfinden gelmez. Bilakis bunun yanında, gazın içinde bulunduğu bölgenin jeopolitik öneminden kaynaklanmaktadır. Ki, o bölge dünyadaki petrol rezervlerinin yaklaşık yüzde 47'si ve gaz rezervlerinin yüzde 41'ini içeren Ortadoğu bölgesidir. Öte yandan Akdeniz'in Asya, Avrupa ve Afrika'nın kesişim noktasına açılması ve Süveyş Kanalı ve körfezi ile Cebelitarık aracılığıyla küresel ticaret yollarıyla bağlantısı da bölgenin önemini artırmıştır. Ardarda keşiflerle birlikte bu tahminler Doğu Akdeniz devletlerinin umutlarını yükseltmiş, petrol ve gaz

şirketlerinin iştahını kabartmış, hammadde üzerindeki bölgesel rekabeti alevlendirmiş, böylece uluslararası güçlerin dikkatlerini ek bir servete ve muhtemel bir çekişme merkezine çekmiştir.

İkincisi: Doğu Akdeniz Çevresinde Çekişen Ülkeler:

1- Akdeniz'e Kıyısı Olan Ülkeler:

A- Kıbrıs Türk Kesimi-Kıbrıs Yunan Kesimi: Kıbrıs Türk Kesimi, adanın servetlerinin adanın tüm evlatlarının mülkü olduğunu ve servetlerin diğer taraf ayrı tutularak kullanılmasının caiz olmadığını addetmektedir. Ancak Kıbrıs Yunan kesimi, bu hususa aldırış etmeyip, kendine ait Ekonomik Münhasır Bölge (Exclusive Economic Zone) sınırlarını çizerek, 2010 yılında tek taraflı olarak gaz servetini kullanma imkanını elde etti ki, Kıbrıs Türk kesimini aynı adımla karşılık vermeye sevketti. Nihayet deniz sınırlarını belirledi. *"Türkiye 15 Eylül 2011'de Kuzey Kıbrıs ile kıta sahanlığını tayin etmek üzere bir anlaşma imzaladı..."* [08.11.2018 Ahval] Bu uygulamaların bir sonucu olarak Kıbrıslı kesimler "Türk ve Yunan" tarafından belirlenen bölgeler arasında girift sözkonusudur. *"Bu yüzden Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti, 2010 yılında Kıbrıs Yunan kesimince çizilen bazı bölgelerdeki hakkını talep etmektedir..."* [11.07.2019 Turk Press]

B- Avrupa Birliği: AB, Son yıllarda özellikle Amerikan yaptırımlarının baskısı altında kötüleşen AB-Rusya ilişkileri nedeniyle hammadde kaynakları ile tedarik yollarını çeşitlendirerek enerji güvenliğini güçlendirmeyi öncelemektedir. Doğu Akdeniz gazı, bu denklemin gerçekleşmesine, özellikle Doğu ve Güney Avrupa ülkelerinin Rus gazına olan bağımlılıklarının azaltılmasına katkıda bulunacaktır. Görünüşe göre Avrupa Birliği; Kıbrıs Yunan Kesimi, Yunanistan gibi AB üyesi bazı ülkeler ve petrol-gaz sondaj şirketleri yoluyla bu denklemde vardır.

C- Türkiye: Türkiye, Yunanistan ile Ege Denizi'nde yaşanan anlaşmazlık nedeniyle kıta sahanlığını belirleyen Birleşmiş Milletler Deniz Hukuku Sözleşmesi'nin bir üyesi değildir. Türkiye, Kıbrıs Yunan Kesimince belirlenen Ekonomik Münhasır Bölge'nin, Türk kıta sahanlığı ile henüz resmen açıklanmamış olsa da Türkiye'nin Ekonomik Münhasır Bölge'si ile iç içe geçmiş olduğunu iddia ediyor. Bu hak iddiasına istinaden Türkiye, Kıbrıs (Yunan) Kesimi'nin Ekonomik Münhasır Bölgesi'ni belirlemek için Mısır, Yahudi devleti ve Lübnan'ın ile yapmış olduğu anlaşmaları tanımıyor ve Ankara'nın haklarını ihlal ettiği gerekçesiyle bu bölgede yabancı şirketlere verilen gaz arama ve sondaj ihalelerini yasadışı olarak görüyor. Genel başkanlığını yaptığı iktidardaki AK Parti'nin 18. kuruluş yıldönümü etkinlikleri kapsamında başkent Ankara'da partililere seslenen Erdoğan, *"Doğu Akdeniz'de Fatih'imizle, Yavuz'umuzla, Barbaros Hayrettin'le oralardayız… Biz orada Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin izniyle çalışmalarımızı sürdürüyoruz ve sürdüreceğiz."* ifadelerini kullandı. [24.08.2019 Savt'ul İmarat]

D- Filistin Gaspçısı Yahudi Devleti: Artan gaz keşifleri, Yahudi varlığının enerji sektöründeki açığını kapatacağı gibi Mısır'a olan bağımlılıktan kurtulmasına yardımcı olacaktır. Sadece bu da değil, zira işgal varlığı, doğalgazı siyasi ve güvenlik manivelasına, özellikle Mısır, Lübnan, Filistin Yönetimi ve Ürdün gibi bölgedeki bazı komşu Arap ülkeleri ile normalleşmek için etkili bir silaha dönüştürmeyi hesaplamaktadır. Ayrıca "İsrail'den" bu üç ülkeye boru hattı döşemek için Yunanistan, Kıbrıs (Yunan Kesimi) ve İtalya ile 6 milyar Euroluk "6,8" milyar dolarlık bir antlaşma yaptı. [25.11.2019 Eş Şuruk news] Bütün bunlar, Avrupa'nın enerji kaynaklarını çeşitlendirmek istemesinden kaynaklanıyor.

E- Mısır: Gaz, Mısır rejimine nispetle sadece ekonomik değer taşımıyor. Aksine daha da önemlisi rejim, gazı iktidarını perçinlemenin, Mısır halkına ülke zenginliklerinden faydalanma olanağı tanıyan içsel meşruiyetin yokluğunda istenen bölgesel ve uluslararası meşruiyeti elde etmenin bir aracı olarak görüyor. Bu yılın başlarında Mısır, Yahudi devleti, Kıbrıs Yunan Kesimi, Yunanistan, İtalya, Ürdün ve Filistin "Doğu Akdeniz Gaz Forumu" kurulduğunu açıkladı. "Ocak ayında Kahire'de Mısır, "İsrail", Kıbrıs Yunan Kesimi, Yunanistan, İtalya, Ürdün ve Filistin, "Doğu Akdeniz Gaz Forumu" kurulduğunu duyurdu. Doğu Akdeniz havzasına kıyısı olmasına rağmen

Türkiye, Lübnan, Suriye ve Kuzey Kıbrıs Türk Kesimi kuruluşu anında forum üyeliğine dahil edilmedi. [15.01.2019 El Haliç Online]

F- Burada Akdeniz'e kıyısı olan başka ülkeler olmasına rağmen hiçbir etki ya da tesirleri yoktur. "**Şimdiki haliyle Suriye,** Lübnan, Fransız, İtalyan ve Rus şirketleriyle bir takım anlaşmalar imzalamasına rağmen henüz çalışmalarına başlamadılar. Yahudi devleti sonra da Filistin Yönetiminin müdahil olması nedeniyle gecikme olabilir."

2- <u>Akdeniz'e Kıyısı Olmayan Devletler:</u>

A- Amerika: Bölgeye daha geniş bir çerçeveden bakmaktadır. Bu bakış, Ortadoğu'daki öncelikleriyle ilgilidir. Ve genellikle enerji akışının kontrolü ve Yahudi varlığının güvenliğiyle irtibatlıdır. ABD, şirketleri ve bölgedeki ajanları vasıtasıyla Doğu Akdeniz bölgesinde hazır ve nazırdır. Ayrıca Avrupa'ya sıvılaştırılmış doğalgaz ihracatında da bir artış görülüyor. Bu, gelecekte bölgedeki gaza bakışını etkileyebilir.

B- Rusya: Doğu Akdeniz gazı, Rus gazına alternatif olmayıp onunla rekabet edemese de Moskova, olumsuz etkilenmeyecek şekilde tamamlayıcı ya da alternatif bir doğalgaz projesinde yer alarak Avrupa pazarındaki tekelini güvence altına almayı istiyor. Moskova, doğalgaz sondaj şirketleri (Lübnan), finansman (Kıbrıs Yunan Kesimi, Yunanistan), askeri üs ve ikili anlaşmalar (Suriye) yoluyla Doğu Akdeniz'deki gaz çekişmesinde vardır.

<u>Üçüncüsü: Etkili Devletler Arasındaki Çekişmede Doğalgazın Ekonomik ve Siyasal İstismarı:</u>

1- AB'ye gelince, 20 Aralık 2018'de Yunanistan, Kıbrıs Yunan Kesimi ve Yahudi varlığı, doğalgazın Doğu Akdeniz'den Avrupa'ya transferi için ABD destekli boru hattı projesinde ilerleme kaydetmeye hazır olduklarını duyurdu. (EastMed) boru hattı, gazı işgal altındaki Filistin-Kıbrıs-Yunanistan üzerinden Avrupa Birliği pazarına taşıyacaktır. Bu hattan Yunanistan- İtalya üzerinden Avrupa Birliği'ne yaklaşık 10 milyar metreküp doğalgaz taşınması bekleniyor. Bununla Avrupa Birliği Rus gazından uzak olarak doğalgaz ithalatını çeşitlendirmeyi amaçlıyor. EastMed projesi, Avrupa Birliği'nin doğalgaz ihtiyacının yaklaşık yüzde 10-15'ini karşılayacaktır. Böylece Avrupa Birliği, enerji kaynaklarını çeşitlendirebilecek, Rusya da AB'deki doğalgaz fiyatlarıyla ilgili nüfuzunu kaybedecektir. AB'nin son birkaç yıldır sürekli artan gaz piyasasındaki fiyatları düşürmeye çalışması olasıdır. Bu AB açısındandır.

2- Amerika açısından ise, ABD, North Stream-2 projesini durdurmak için Rusya'ya özellikle de müttefiki Almanya'ya yaptırımlar yoluyla baskı yaptı. Bu projenin Rus gazını Batı Avrupa derinliklerine nakledeceğini, Avrupa dış politikası üzerinde daha fazla etkin olmasına olanak tanıyacağını, herhangi bir devlete baskı yapmak için enerjiyi bir araç olarak kullanabileceğini iddia ediyor. Bundan dolayı ABD, çeşitlendirmenin, enerji arzı güvenliğinin ve rekabetçi bir ortam yaratmanın bir aracı olması düşüncesiyle AB ülkelerini Rusya yerine ABD'den sıvılaştırılmış doğalgaz alımına sevk etmeye çalışıyor. Bu da hiç şüphesiz North Stream-2 projesine etkileyecektir. "Ki bu proje, Baltık Denizi'nden Almanya'ya yıllık toplam 55 milyar metreküp doğalgaz taşıyacak iki boru hattının inşasını ön görüyor." [01.04.2019 Sputnik News]

3- ABD ile Rusya arasında doğalgaz tedariki ile ilgili giderek artan bir rekabet ve çatışma söz konusu. Çünkü 28 ülkeden oluşan ve yaklaşık 512 milyon nüfusuyla süper bir güç olarak AB, özellikle doğal gaz konusunda dünyanın en büyük enerji ihracatçısı için önemli bir pazardır. Bu yüzden uzun süredir Rusya, Avrupa Birliği'ni önemsemiş ve Avrupa pazarına egemen doğalgaz ihracatçısı ve tedarikçisi olmuştur. Şimdiyse Amerika hatta girdi. Depolanması ve taşımacılığı daha kolay ve daha güvenli olduğu için Amerikan sıvılaştırılmış doğalgaz (LNG) ihracatını artırarak Rusya'ya meydan okumaya yeltenir hale gelmiştir. Ancak öte yandan sıvılaştırılmış doğalgaz, boru hatlarından taşınabilir gaza ve diğer enerji kaynaklarına oranla sıvılaştırılması ve nakledilmesi çaba gerektirdiği için son derece maliyetlidir. Ancak rekabet temelinde fiyatlandırıldığında, sıvılaştırılmış gaz, Avrupa Birliği'nin doğalgaz tedarikinde artan bir rol oynayabilir. Bu, Rusya için

potansiyel bir tehdittir. Amerika bunu yapmaya başladı bile. 2018 Ekim ayında ABD'nin Avrupa Birliği'ne ithal ettiği sıvılaştırılmış doğalgaz miktarı, Amerikan sıvılaştırılmış doğalgaz üretiminin toplam yüzde 24'üne ulaşmıştır. İlk kez 2017 yılında doğalgaz ihracatçısı olarak beliren ABD'nin 2017'de Avrupa Birliği'ne yaptığı doğalgaz ihracatı yaklaşık yüzde 10'na tekabül etmektedir. 2019 yılının ilk aylarında ise AB'nin ABD'den doğalgaz ithalatı yaklaşık yüzde 13'ne ulaşmıştır. Böylece ABD, Avrupa Birliği'nin en büyük üçüncü tedarikçisi haline gelmiştir. Bu da Amerikan kaya gazı üretiminin artışına dönüktür.

4- Özetle, Rusya'nın, Avrupa Birliği'nin doğalgaz tedarikinde söz sahibi olması ve büyük ölçüde ona dayanması nedeniyle enerji kaynaklarını çeşitlendirmenin gerekliliği giderek artıyor. Bu nedenle AB, ağır Amerikan yaptırımlarına tabi Rus gazından uzak olarak, özellikle de Kuzey Denizi'ndeki doğalgaz üretimindeki gerilemenin ardından doğalgaz ithalatını çeşitlendirmek ve EastMed projesini desteklemek arzusundadır. Aynı zamanda Amerika, Avrupa Birliği ülkelerini Rusya yerine Amerikan sıvılaştırılmış doğalgaz alımına sevk ederek Avrupa pazarını kontrol altına almak istiyor. Bu yüzden Baltık Denizi üzerinden Rusya'yı Avrupa'ya bağlayan North Stream-2 projesine doğrudan engel oluyor.

5- Ortadoğu, aslında İslami bir bölgedir. Allah *Subhanehu ve Teâlâ*, bu bölgeye petrol, gaz ve maden gibi muazzam zenginlikler bahşetmiştir. Ancak sömürgeci kafirlerin yanı sıra mübarek toprak Filistin gaspçısı Yahudi devleti, bu servetleri talan etmekte, onlardan nimetlenmektedir. Bunların hepsi o zenginliklerle ekonomilerini zenginleştiriyor, sanayilerini ve piyasalarını canlandırıyorlar. Ajan yöneticilerine ulaşan kırıntıları ise, özel mülkleri haline getiriyorlar. Oysa bu zenginlikler, kamü mülkiyetidir, sahibi de gaspçıları değil insanlardır! Ümmet, sömürgeci kafirlerin servetlerimizi talan etmesine imkan tanıyan bu zalim yöneticileri değiştirmek için harekete geçmelidir… Ümmet, etrafını çeviren zenginliklerinden faydalanamadığı için geçim sıkıntısı çekmektedir. **Sırtında su taşıyan ama şiddetli susuzluktan ölen çöldeki dişi develere benziyor.**

Şüphesiz zalim karşısında sessiz kalmak, onu değiştirmek için içtenlikle ve dürüstlükle çalışmamak, sessiz kalanları zulmün akıbetinden kurtarmayacak, zulmün akibeti, hem zalime hem de zalim karşısında susana dokunacaktır.

وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ **"Sizden sadece zulmedenlere isabet etmeyecek fitneden korkun ve bilin ki Şüphesiz Allah'ın cezası pek şiddetlidir."** [Enfal 25] Zulmünden dolayı zalim, zalime karşı sessiz kalması ve değiştirmek için çalışmaması nedeniyle de diğerleri zulmün akibetine maruz kalacaktır…

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغاً لِقَوْمٍ عَابِدِينَ

"İşte bunda, (bize) kulluk eden bir kavim için bir mesaj vardır." [Enbiya 106]

H.02 Muharrem 1441
M.01 Eylül 2019